

GRAŃ (54) *sb f*

grań. ◇ gran- (32), grån- (1); gran- : grån- *Leop* (1 : 1).

sg N grån (4). ◇ *pl G* grani (4). ◇ *A* grani (22), granie (22); -i *PatKaz III* (2), *MiechGlab*, *BibRadz* (2); -e *FalZioł*(2), *Leop* (2), *WyprKr* (7), *Calep* (4); -i : -e *BielKron* (4 : 1), *Mącz* (1 : 3), *BielSpr* (11 : 2), *Strum* (1 : 1); ~ -e (1), -(e) (21). ◇ *L* graniach (5); -ach (2), -(a)ch (3).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. *Krawędź, kant; róg* (53) : także rzecz która ma ośm grani może na iedney mocno śtanąć/ przetho ią po Laćinie zową *Cubus perfectus*. *KłosaAlg* A3v; *KTory Sprawcá* ma dośtátek ludzi ku walce/ á rozumie iż máło ćwiczzonego/ ordynuy ná gráni woýłko/ á wey środek włoż nieuki. *BielSpr* 36.

Wyrażenia przyimkowe: »na, we czter(z)y grani(e)« = *w czworokąt, w kwadrat; czworokątny, kwadratowy; quadrangulum, in quadro Vulg; quadratum, quadrum PolAnt; in quadrum Mącz* (30 : 2); *Gloua yey* była nyeyako podługovata/ czolo nyefzerokye ale gátkye naczterzygrany myerneye uyelkye flufzne pokorne *PatKaz III* 121, 121v; *A* miáłto fiedzi zbudowáne na czterzy gránie/ á ták wielką długość iego iáko y ílerokość *Leop Apoc* 21/16, *Ex* 30/2; *WyprKr* 52, 52v; *BibRadz Ex* 39/9, *Ez* 40/47; *BielKron* 33, 268, 270v, 435, 463; *Dolare perticam in quadrum, Kiy heblowác ná czćtery gránie. Mącz* 93d, 49c, 335b; *BielSpr* 8, 10, 13v, 20, 20v (12); *Strum* G2, G4; *Pyramidatus – Konczati weczterzi granie. Calep* 880a, 879b.

»na pięć grani« = *pięciokątny* (1): á podwoie y odrzwie były ná pięć gráni [*quinque laterum*] *BibRadz 3.Reg* 6/31.

»na pięć grani« = *na czterech rogach kwadratu i w jego środku* (1): *Przy páłacu był ład piękny/ mnrem otoczony/ Kędyś poźrzał/ wżytek ná pięć gráni włádzony. KochZuz* A2.

»na, we trzy grani(e); o trzech graniach; na kstałt trzech grani« = *w trójkąt; trójkątny; triangulus Mącz, Calep; triangularis, triquetrum, trisulcus Calep* (8 : 2; 5; 1); *WODny oftrzyłz ieft ciepły j fuchy w wtorim śłopniu/ á ieft ziele na trzy granie rośtące FalZioł I* 29b, I 61a; *Ieft to miáłtho na trzy grani dwiema kątoma nad morzem, á trzecim ku polu leży MiechGlab* 69; *WyprKr* 5v, 7 [2 r.], 12, 31v; *Triangulus, Trzigránny albo trzikątny/ nieco zwłázcza o trzech kąćciech álbo grániách. Triangulus ager, Rola ná xtałt trzech gráni leżąca. Mącz* 463c, 366c; *Spiculum – Ofćcze [!]* we trzy granie konczati. *Calep* 998b, 1082b [2 r], 1087b, 1088a.

»na trzy grani« = *w podkowę* (1): *Trzy łóśzká álbo vsłáne zedelki ná trzy gráni/ ták bywály v ítórych rośtáwiáne że trzy ítrony ogradzály/ czwarta wolna byłá/ w poźródku próżny plác ná którym ítół ítał Mącz* 464c.

2. *Okres, czas* (1) : *Dla pośpieźnego poczęćia/ weźmi kośc z fercá ieleniego [...]/ miáłko tho wřkrobawřzy/ ma páni pić z winem/ gdy iey grań mieśięcznych pław minie SienLek* 112.

[*Zestawienie*: »psia grań« = *kanikuła: Wřzákże y łam [ryba włóćzeń]* w *Okřęty íkacze/ á to we pśią grań/ gdy go weřkrzelách gzyk gryźie SienHerb* 317b (*Linde*).]

Synonim: 1. *kąt*.

Cf CZWOROGRAŃ